

ÚTVAR: Odbor živočišných komodit a ochrany zvířat
ČÍSLO ÚTVARU: 13140

SPISOVÁ ZN.: MZE-7129/2023-13143
NAŠE ČJ.: MZE-16542/2023-13143

VYŘIZUJE: JUDr. Jana Traplová
TELEFON: 221812346
E-MAIL: Jana.Traplova@mze.cz
ID DS: yphaax8

ADRESA: Těšnov 65/17, Nové Město, 110 00 Praha 1

DATUM: 24. 3. 2023

Vyjádření k problematice nakládání s toulavými, opuštěnými nebo zdivočelými kočkami

Ministerstvo zemědělství, odbor živočišných komodit a ochrany zvířat, oddělení ochrany zvířat (dále jen „Ministerstvo zemědělství“), je gestorem zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon na ochranu zvířat“), a také je podle tohoto zákona příslušným orgánem ochrany zvířat a projednává, koordinuje a kontroluje plnění úkolů na úseku ochrany zvířat. V souladu s touto svojí funkcí vydalo Ministerstvo zemědělství na základě dotazů, které obdrželo, toto „Vyjádření k problematice nakládání s toulavými, opuštěnými nebo zdivočelými kočkami“.

Obsah:

1. Shrnutí
2. Obecně k toulavým a opuštěným zvířatům a zvířatům bez pána – právní předpisy
3. K rozdílnému přístupu ke kočkám v lidské péči a kočkám „zdivočelým“
4. Zdivočelé kočky - kočky ferální a synantropní
5. Vypuštění zdivočelé kastrované zotavené kočky na původní lokalitu
6. Kvalifikace k odchytu koček a povolení k provádění odchytu
7. Regulace populace zvířat, kastrace nebo sterilizace zvířat a kastrační programy
8. Zřizování útulků a péče o toulavá a opuštěná zvířata
9. Zásady odpovědného chovatelství koček
10. Působnost zákona na ochranu zvířat a působnost občanského zákoníku ve vztahu k toulavým a opuštěným zvířatům a zvířatům bez pána
11. Závěr

1. Shrnutí

- V případě **toulavých koček** je povinnost obce jim zabezpečit péči v útulku nebo jinak (např. předáním do adopční péče novému chovateli).
- V případě **opuštěných koček, které nejsou zdivočelé**, doporučujeme jim zabezpečit péči v útulku nebo jinak (např. předáním do adopční péče novému chovateli).
- **Zdivočelé kočky** doporučujeme odchytit, vykastrovat a po zotavení vrátit na původní lokalitu. Umístování zdivočelých koček do útulku není pro tato zvířata vhodné a nedoporučujeme ho.

- **Vypuštění zdivočelé kastrované zotavené kočky na původní lokalitu se nepovažuje za opuštění zvířete, ani za porušení dalších ustanovení zákona na ochranu zvířat.**
- **Odchyt koček může provádět pouze osoba, která absolvovala odborný kurz pro odchyt zvířat bez pána, toulavých a opuštěných zvířat a zacházení s nimi včetně péče o ně v útulcích pro zvířata, a která má povolení od Státní veterinární správy.**
- **Provádění kastrace nebo sterilizace toulavých nebo opuštěných zvířat nebo zvířat bez pána je možnost, nikoliv však povinnost obce.**

2. Obecně k toulavým a opuštěným zvířatům a zvířatům bez pána – právní předpisy

Zákon na ochranu zvířat rozlišuje zvířata toulavá a opuštěná. Vedle toho ale jsou v dalších právních předpisech také „zvířata bez pána“, která nemají vlastníka. Zvířata bez pána zahrnují jednak zvířata opuštěná (kočka měla vlastníka a vlastník kočku opustil), a jednak zvířata, která nikdy vlastníka neměla (potomci koček ze zájmových chovů, kteří zdivočeli).

Toulavé zvíře je definováno v § 3 písm. h) zákona na ochranu zvířat takto: *„zvíře v lidské péči, které není pod trvalou kontrolou nebo dohledem fyzické osoby nebo chovatele a které se pohybuje volně mimo své ustájení, výběhové prostory nebo mimo domácnost svého chovatele“*. V důsledku úniku se zvíře stává zvířetem toulavým. Vlastnické právo chovatele ke zvířeti nezaniká ihned, ale až uplynutím doby, která je stanovena v občanském zákoníku. Občanský zákoník označuje toulavé zvíře jako zvíře nalezené.

Opuštěné zvíře je definováno v § 3 písm. i) zákona na ochranu zvířat takto: *„zvíře původně v lidské péči, které není pod přímou kontrolou nebo dohledem fyzické osoby nebo chovatele a ze zjištěných skutečností vyplývá, že ho jeho chovatel opustil s úmyslem se jej zbavit nebo ho vyhnal“*. V důsledku opuštění se zvíře stává zvířetem opuštěným. Vlastnické právo chovatele ke zvířeti zaniká již okamžikem opuštění. V tomto případě není stanovena žádná lhůta. Občanský zákoník k tomu v § 1048 uvádí: *„Domácí zvíře se považuje za opuštěné, pokud je z okolností zřejmý vlastníkův úmysl zbavit se zvířete nebo je vyhnat. To platí i o zvířeti v zájmovém chovu.“*

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně souvisejících zákonů (veterinární zákon), uvádí vedle toulavých a opuštěných zvířat také „zvířata bez pána“. Občanský zákoník také uvádí „zvíře bez pána“. Z důvodové zprávy k občanskému zákoníku citujeme: *„Ve vztahu k divokým zvířatům žijícím na svobodě se jako základní právní pravidlo uplatní, že nemají vlastníka. Taková zvířata se v právním jazyce tradičně označují jako zvířata bez pána.“* *„Bez pána může být i zvíře náležející druhem k domácím zvířatům (kočky, psi), pokud jednotlivý kus žije divoce v přírodě.“*

Pokud není jednoznačné, že se jedná o zvíře opuštěné či zvíře bez pána, je třeba takové zvíře považovat za zvíře toulavé. V praxi se tedy většinou bude jednat o zvířata toulavá. Cílem je ochrana dosavadního vlastníka zvířete. Občanský zákoník uvádí: *„Má se za to, že si každý chce podržet své vlastnictví a že nalezená věc není opuštěná. Kdo věc najde, nesmí ji bez dalšího považovat za opuštěnou a přivlastnit si ji.“* (§ 1051 občanského zákoníku) Z důvodové zprávy k občanskému zákoníku citujeme: *„Od věcí a zvířat, která nikomu nepatří, nutno odlišit případ věci nalezené. Zatímco v prvním případě jde o věci bez vlastníka a zvířata bez pána, v druhém se jedná o situaci, kdy vlastník ztratou věci pozbyl jen její držbu, ale nikoli vlastnické právo k ní. Proto musí být jeho vlastnické právo šetřeno a zákon musí vlastníku poskytnout možnost, aby se své věci opět ujal.“*

Zákonem není stanovena povinnost identifikovat kočky čipem nebo jiným identifikačním prostředkem. Vedení průkazů původu a označování koček čipem stanoví pouze některé řády zájmových organizací chovatelů ušlechtilých koček.

3. K rozdílnému přístupu ke kočkám v lidské péči a kočkám „zdivočelým“

V případě koček je třeba z hlediska zákona na ochranu zvířat rozlišovat, zda se jedná

- o zvířata toulavá, tedy kočky, které jen dočasně unikly svému chovateli, nebo
- o zvířata opuštěná, tedy kočky, které byly původně v lidské péči a již v lidské péči nejsou – opuštěné kočky. Opuštěná kočka může být socializovaná a navyklá na člověka nebo může být zdivočelá.

V případě koček je nutné v souladu s dalšími právními předpisy rozlišovat

- kočky v lidské péči [zvířetem v lidské péči se podle § 3 písm. c) zákona na ochranu zvířat rozumí zvíře, které je přímo závislé na bezprostřední péči člověka], jedná se o zvířata socializovaná a navyklá na člověka, mezi kočky v lidské péči patří kočky toulavé a nezdivočelé kočky opuštěné,
- kočky tzv. zdivočelé (zvířata bez pána, opuštěné kočky). Jedná se o kočky domestikované, které se vrátily k životu ve volné přírodě (ferální), nebo žijící v blízkosti člověka a jeho obydlí (synantropní).

V případě koček, které jsou stále v lidské péči (kočky toulavé), je povinnost obce jim zabezpečit péči v útulku nebo jinak (např. předáním do adopční péče novému chovateli). V případě opuštěných koček, které nejsou zdivočelé, doporučujeme jim zabezpečit péči v útulku nebo jinak (např. předáním do adopční péče novému chovateli). Umísťování zdivočelých koček do útulku není pro tato zvířata vhodné a nedoporučujeme ho.

Podle způsobu chování a reakce koček na prostředí, a zejména na přítomnost člověka a prostorové omezení v útulku, je možné posoudit a vyhodnotit stav socializace koček, a to bez rozdílu, zda se podle právních předpisů jedná o „kočky toulavé“ nebo „kočky opuštěné“. Vzhledem k předcházejícím okolnostem se může jednat o „kočky zdivočelé“, které jsou k člověku nedůvěřivé až agresivní, mají snahu unikat, omezený prostor je stresuje.

4. Zdivočelé kočky - kočky ferální a synantropní

Zdivočelé kočky

- **doporučujeme odchytit, vykastrovat a po zotavení vrátit na původní lokalitu,**
- **nedoporučujeme umísťovat do útulku pro zvířata.**

Jak bylo výše uvedeno, v případě zdivočelých koček se jedná o kočky domestikované, které se vrátily k životu ve volné přírodě (ferální), nebo žijící v blízkosti člověka a jeho obydlí (synantropní). Zdivočelé kočky mohou být kočky, které byly původně v péči člověka, ale také kočky, které se již narodily mimo péči člověka (například kočata opuštěné kočky).

V případě opuštěných zdivočelých koček doporučujeme postupovat podle Doporučení Ústřední komise pro ochranu zvířat k regulaci populací toulavých koček z ledna 2004. Z tohoto doporučení citujeme: „*Za regulaci populace toulavých koček považujeme soubor opatření, který zamezí utrpení zvířat vzniklému v důsledku nekontrolovaného množení toulavých, opuštěných a zdivočelých koček v příslušné lokalitě, a pokud je to možné, ponechá kastované jedince na jejich původně obhajovaných teritoriích. Zároveň se předpokládá provedení nutných preventivních opatření (osvětové akce pro obyvatele, zabezpečení objektů proti nežádoucímu vnikání koček především do sklepů, chodeb, k odpadkům, včetně dezinfekčního zákroku proti ektoparazitům koček), po jejichž realizaci je v případě potřeby možné přistoupit k odchytné akci.*“

Pojem „regulace populace zvířat“ upravuje zákon na ochranu zvířat v současné době v ustanovení § 5 odst. 2 písm. g) takto: „*regulováním populace zvířat se rozumí soubor soustavně prováděných preventivních opatření, která mají přispět k udržení populace v určité zdravotní a genetické kvalitě, zejména omezením nepřírozené nabídky potravních zdrojů a možností rozmnožování populace, a jejichž cílem je omezit rizika, která mohou vzniknout nárůstem populace v jejím teritoriu nebo rizika ohrožení populací volně žijících zvířat, a zabránit vzniku utrpení zvířat a nadměrných škod, zejména šíření nálezů nebo jiných nežádoucích vlivů*“.

Podrobněji viz [Doporučení ÚKOZ - toulavé kočky \(eagri.cz\)](https://www.eagri.cz) nebo www.oz.mze.cz – část Publikace a dokumenty, dále Doporučení MZe a ÚKOZ. Toto doporučení je z roku 2004 a odpovídá právnímu stavu ke dni jeho zpracování, který byl, zejména co se týče občanského zákoníku, zcela odlišný. Nicméně i nadále považujeme za aktuální část tohoto doporučení „Zásady postupu při odchytové akci k regulování populace toulavých koček ve veřejném zájmu“.

Umístování zdivočelých koček do útulku není pro tato zvířata vhodné a nedoporučujeme ho. Bylo by to spojeno s nepřiměřeným stresem pro zvířata, která byla prakticky po celý život zvyklá žít volně a životu v „zajetí“ se nepřizpůsobí. O „zdivočelá“ zvířata umístěná v útulku pro zvířata zpravidla není ze strany nových chovatelů zájem, neboť nejsou dostatečně socializovaná a socializovatelná, a pak mnohdy taková zvířata musejí zbytek svého života strávit v útulku. Pro zdivočelé kočky je vhodnější je po kastraci, zotavení a případné léčbě ponechat v jejich dosavadní lokalitě. Zůstanou tak zachovány hierarchické a kompetiční vazby v rámci lokální populace koček a nehrozí její rozšíření o nové jedince, buď o mláďata, která se již nenarodí, nebo o nově příchozí jedince, kteří by se na místo původní (do útulku umístěné) populace dostali.

Z praxe vyplývá, že není žádoucí, pokud jsou „zdivočelé“ kočky náhodně krmeny, aniž by jim byla poskytnuta úplná péče. Takový postup, byť je oblíbený, má nepříznivé důsledky pro samotná zvířata. Populace koček se vzhledem k dostatku potravy sice rozmnožuje, ale zároveň zvířatům není poskytováno to základní - kvalitní krmení, veterinární péče, adekvátní hygienické podmínky atp. To v dalších důsledcích působí utrpení jednotlivých jedinců takovéto populace, neboť vede ke vzniku a šíření nemocí v populaci, biologickému stresu, utrpení a mnohdy i úhynům zvířat.

5. Vypuštění zdivočelé kastované zotavené kočky na původní lokalitu

Vypuštění zdivočelé kastované zotavené kočky na původní lokalitu se nepovažuje za opuštění zvířete, ani za porušení dalších ustanovení zákona na ochranu zvířat.

Ustanovení § 6 zákona na ochranu zvířat uvádí: „*Nikdo nesmí zvíře opustit s úmyslem se ho zbavit nebo je vyhnat. Za opuštění zvířete se nepovažuje vypuštění zvířete do jeho přirozeného prostředí, pokud je to vhodné z hlediska stavu zvířete a podmínek prostředí.*“ Za týrání se považuje opustit zvíře s výjimkou zvířete volně žijícího s úmyslem se ho zbavit nebo zvíře vyhnat [§ 4 odst. 1 písm. t) zákona na ochranu zvířat].

Zákon na ochranu zvířat upravuje opuštění v právním slova smyslu (derelikci). Opuštění zvířete je jedním ze způsobů zániku vlastnického práva ke zvířeti. Jedná se o jednostranný právní úkon vlastníka zvířete, který již nadále vlastníkem zvířete být nechce a který má za následek zánik vlastnického práva chovatele ke zvířeti. Jedna ze základních zásad soukromého práva uvádí, že nikdo nemůže převést na jiného více práv, než kolik sám má. Platí také to, že nikdo nemůže pozbyť právo, které nemá. Opuštění zvíře v právním slova smyslu (opuštění vedoucí k zániku vlastnického práva ke zvířeti) tedy pojmově může pouze vlastník zvířete.

Tím, že někdo provede odchyt a kastraci opuštěné nebo zdivočelé kočky, se dle našeho názoru nestane automaticky vlastníkem zvířete. Ke vzniku vlastnického práva je nutné, aby daná osoba měla úmysl stát se vlastníkem zvířete, tedy aby měla úmysl si zvíře přivlastnit.

„Věc, která nikomu nepatří, si každý může přivlastnit, nebrání-li tomu zákon nebo právo jiného na přivlastnění věci. Movitá věc, kterou vlastník opustil, protože ji nechce jako svou držet, nikomu nepatří.“ (§ 1045 odst. 1 občanského zákoníku) Toto ustanovení se dle našeho názoru vztahuje na věci i na zvířata. Opuštěné zvíře si může kdokoliv přivlastnit a nikomu nepatří.

Platí tedy, že zvíře, které vlastník opustil, protože ho nechce jako své držet, nikomu nepatří. Zvíře, které nikomu nepatří, si každý může přivlastnit, nebrání-li tomu zákon nebo právo jiného na přivlastnění zvířete. Tento postup je možný pouze v případě, kdy beze vší pochybnosti došlo k opuštění zvířete a k zániku vlastnického práva dosavadního chovatele, nebo v případě dalších koček bez pána. Přivlastnění zvířete není nutné nikomu oznamovat.

Obec si může (ale nemusí) opuštěné zvíře přivlastnit (§ 1045 odst. 1 občanského zákoníku) nebo ho může (ale nemusí) dát do péče nálezci, útulku pro zvířata nebo jiné osobě (analogické použití § 1054 odst. 1 občanského zákoníku).

Vypuštění na původní lokalitu připadá v úvahu pouze u zdivočelých koček. Toulavé a opuštěné kočky, které nejsou zdivočelé, na původní lokalitu vypouštěny být nemají.

„Každý, kdo chová zvíře v zájmovém chovu nebo se ujal toulavého, případně opuštěného zvířete, odpovídá za jeho zdraví a dobrý stav; za splnění této povinnosti se považuje i oznámení místa nálezu obci nebo předání toulavého, případně opuštěného zvířete do útulku.“ (§ 13 odst. 2 zákona na ochranu zvířat) Ustanovení § 13 odst. 2 zákona na ochranu zvířat se nevztahuje na každého, kdo spatří toulavé nebo opuštěné zvíře, toto ustanovení se vztahuje na toho, kdo zvíře chová, nebo kdo se ho ujal. Ustanovení § 13 odst. 2 zákona na ochranu zvířat se dle našeho názoru nevztahuje na odchyt zdivočelé kočky za účelem kastrace.

6. Kvalifikace k odchytu koček a povolení k provádění odchytu

Odchyt koček může provádět pouze osoba, která absolvovala odborný kurz pro odchyt zvířat bez pána, toulavých a opuštěných zvířat a zacházení s nimi včetně péče o ně v útlucích pro zvířata, a pro sběr a neškodné odstraňování kadáverů zvířat v zájmovém chovu.

V praxi se vyskytují případy, kdy odchyt koček provádějí osoby bez patřičné kvalifikace. Toto je v rozporu se zákonem č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Ustanovení § 42 odst. 2 veterinárního zákona uvádí: *„Odchyt zvířat bez pána a toulavých a opuštěných zvířat, popřípadě i jiných zvířat podle odstavce 1, jakož i sběr a neškodné odstraňování kadáverů zvířat v zájmovém chovu, může provádět fyzická osoba, která absolvovala specializovanou odbornou přípravu se zaměřením na tuto činnost organizovanou vysokou školou uskutečňující akreditovaný studijní program v oblasti veterinárního lékařství a hygieny, složila závěrečnou zkoušku a získala tak osvědčení o způsobilosti k této činnosti. Pečovat o toulavá a opuštěná zvířata v útlucích pro zvířata mohou pouze osoby, které mají uvedené osvědčení. Povinnost absolvovat specializovanou odbornou přípravu a získat osvědčení o způsobilosti podle vět první a druhé se nevztahuje na veterinárního lékaře.“*

Veterinární zákon obsahuje zmocnění k vydání prováděcího právního předpisu, který stanoví obsah, rozsah a organizaci specializované odborné přípravy uvedené v § 42 odst. 2, způsob a organizaci ověřování získaných znalostí a vydávání osvědčení (§ 42 odst. 10). Jedná se o vyhlášku č. 342/2012 Sb., o zdraví zvířat a jeho ochraně, o přemísťování a přepravě zvířat a o oprávnění a odborné způsobilosti k výkonu některých odborných veterinárních činností, ve znění pozdějších předpisů; tato vyhláška upravuje v ustanovení § 27 až § 29 odborné kurzy pro odchyt zvířat bez pána, toulavých a opuštěných zvířat a zacházení s nimi včetně péče o ně v útulcích pro zvířata, a pro sběr a neškodné odstraňování kadáverů zvířat v zájmovém chovu.

Mezi veterinární asanační činnosti patří také odchyt zvířat bez pána a toulavých a opuštěných zvířat a jejich umístění do karantény nebo izolace. Veterinární asanační činnosti lze vykonávat jen na základě povolení Státní veterinární správy. Viz § 39 odst. 1 a 2 veterinárního zákona.

Pokud někdo provádí odchyt koček, měl by předložit osvědčení o absolvování výše uvedeného kurzu, a mít povolení od Státní veterinární správy.

7. Regulace populace zvířat, kastrace nebo sterilizace zvířat a kastrovační programy

Ustanovení § 13b odst. 1 zákona na ochranu zvířat upravuje problematiku toulavých a opuštěných zvířat. Z tohoto ustanovení citujeme: „(1) Obec může k regulaci populace toulavých a opuštěných zvířat provést

- a) informační, osvětové a jiné účelově cílené preventivní aktivity zaměřené na prohloubení odpovědného chování člověka k zvířatům, zejména k zvířatům v lidské péči,
- b) finanční nebo jiné zvýhodnění osob, které se ujaly péče o toulavé nebo opuštěné zvíře, zejména psa nebo kočku,
- c) odchyt toulavých a opuštěných zvířat osobou odborně způsobilou k výkonu této odborné veterinární činnosti podle veterinárního zákona,
- d) podporu činnosti k uskutečnění regulace populace omezováním nekontrolovaných zdrojů potravy a neplánovaného rozmnožování psů a koček podporováním jejich sterilizace.“

Zákon na ochranu zvířat upravuje kastraci nebo sterilizaci toulavých nebo opuštěných zvířat jako možnost, nikoliv však povinnost obce. Není nám znám právní předpis, který by ukládal komukoliv povinnost kastrovat toulavá nebo opuštěná zvířata nebo zvířata bez pána. **Obec není povinná provádět kastrace toulavých nebo opuštěných zvířat nebo zvířat bez pána.** V případě toulavých zvířat, která dosud mají svého chovatele, by kastrace ze strany obce mohla být naopak považována za neoprávněný zásah do tělesné integrity zvířete jiného vlastníka. V případě kastrace opuštěného zvířete (zvířete bez pána) by se o neoprávněný zásah do tělesné integrity zvířete jiného vlastníka nejednalo, neboť opuštěné zvíře (zvíře bez pána) vlastníka nemá.

Kastraci kočky může provádět pouze veterinární lékař. Za týrání se považuje provádět krvavé zákroky, pokud nejsou prováděny osobou odborně způsobilou [§ 4 odst. 1 písm. j) zákona na ochranu zvířat].

Zákon na ochranu zvířat neupravuje povinnost obce přispívat na kastrovační programy soukromým subjektům, a neupravuje právní nárok na poskytnutí příspěvku na kastrovační program. Obec nemá povinnost případné žádosti o příspěvek na kastrovační program vyhovět.

Pokud by se obec rozhodla žádosti o příspěvek na kastrovační program vyhovět, nebrání dle našeho názoru nic tomu, aby obec stanovila podmínky, za kterých by na kastrovační program přispívala. Toto stanovení podmínek by mohlo zahrnovat i předložení potřebných dokladů

a doložení místa odchyty zvířete, včetně toho, že se jednalo o kočku opuštěnou nebo zdivočelou.

Důležitá je otázka, zda odchyt koček provádějí kvalifikované osoby, a také otázka, zda se kastrace týká skutečně pouze koček opuštěných a zdivočelých. V praxi se vyskytly případy, kdy osoby bez kvalifikace odchytovaly veškeré kočky ve svém okolí a požadovaly na ně finanční příspěvky. Jak již bylo uvedeno výše, v případě toulavých zvířat, která dosud mají svého chovatele, by kastrace mohla být považována za neoprávněný zásah do tělesné integrity zvířete jiného vlastníka.

Podrobněji viz „Vyjádření k problematice kastrace a sterilizace zvířat v zákoně na ochranu zvířat“, č. j. MZE-7129/2023-13143, sp. zn. MZE-7129/2023-13143, ze dne 6. 2. 2023, které je k dispozici na internetových stránkách Ministerstva zemědělství, oddělení ochrany zvířat www.oz.mze.cz nebo [2023kastrace sterilizace.pdf \(eagri.cz\)](#).

8. Zřizování útulků a péče o toulavá a opuštěná zvířata

„*Obec může zřizovat, provozovat a rušit útulky pro zvířata.*“ (§ 24 odst. 1 zákona na ochranu zvířat) Z tohoto ustanovení plyne, že zřízení útulku není povinností obce. Závisí na rozhodnutí dané obce, zda útulek pro zvířata zřídí nebo ne. Obec sama nebo ve spolupráci s jinou obcí nebo jinou osobou může zřídit a provozovat útulek pro odchycená zvířata [§ 46 písm. c) veterinárního zákona].

Státní veterinární správa na svých internetových stránkách www.svscr.cz uveřejňuje seznam registrovaných útulků pro zvířata. Ke dni 14. 3. 2023 je v tomto seznamu uvedeno 320 registrovaných útulků, z nichž je 150 určeno pro kočky, nebo pro kočky a zároveň pro další zvířata.

Pokud obec útulek nezřídí, je povinna se o toulavá zvířata postarat jiným způsobem, např. tím, že uzavře smlouvu o spolupráci s jinou obcí nebo s jiným útulkem. Z občanského zákoníku dle našeho názoru plyne povinnost obce postarat se o zvířata toulavá. Občanský zákoník ani jiný právní předpis neupravuje detailní postup toho, jak se má obec o zvíře postarat v případě, že nemá zřízený útulek.

U opuštěných zvířat (zvířat bez pána) občanský zákoník dle našeho názoru nestanoví povinnost obce se o taková zvířata postarat. Občanský zákoník výslovně nestanoví žádné kompetence obce ani jiného orgánu ve vztahu k opuštěným zvířatům (zvířatům bez pána). Nicméně v praxi se obce i bez výslovně zákonem stanovené povinnosti starají také o zvířata opuštěná, neboť jinak by došlo k nežádoucímu zvýšení počtu psů a koček, kteří by se pohybovali po veřejném prostranství bez jakékoliv kontroly a představovali by bezpečnostní riziko pro obyvatele a pro jiná zvířata.

Podrobněji viz metodický materiál „Novela zákona na ochranu zvířat a útulky pro zvířata“, č. j. MZE-21040/2021-18134, sp. zn. 15BVD1286/2021-18134, ze dne 22. 4. 2021, který je k dispozici na internetových stránkách Ministerstva zemědělství, oddělení ochrany zvířat www.oz.mze.cz nebo [2021vyklad utulky.pdf \(eagri.cz\)](#).

9. Zásady odpovědného chovatelství koček

Důvodem domestikace koček byla především ochrana zásob obilí před hlodavci a soužití s člověkem v jeho obydlí. Kočka domácí pochází ze samotářské africké divoké kočky plavé (*Felis silvestris libyca*), ale má silný sklon k sociálnímu chování. Při náležité socializaci v raném věku se může toto chování projevat vůči člověku. Dobrá sociální interakce

s člověkem podporuje rozvoj charakterových rysů a upevňuje vazbu na určité prostředí. Kočky jsou na prostředí vázané, proto je pro ně přemístění nebo opuštění takového místa pravděpodobně stresující. Při péči chovatele o zdravotní stav kočky a zachování těchto podmínek, tedy při správném způsobu chovu, je vazba na prostředí, kde je kočka krmena a má místo pro odpočinek, poměrně silná, takže taková místa neopouští. Odpovědný chovatel by měl takové prostředí a vztah k chované kočce vytvořit a trvale udržovat. Před započítáním chovu by měl zvážit, že se kočky dožívají věku více než 10 let a že projevy říje jsou provázeny výraznými zvukovými a pachovými projevy.

Při působení negativních vlivů v místě chovu (nedostatečné a nepravidelné krmení, neklidné nebo jinak nevyhovující prostředí, neúměrný nárůst počtu jedinců, zejména kocourů v dané skupině atd.) kočky takové prostředí opouští a stávají se zdivočelými kočkami, které se vrátily k životu ve volné přírodě (ferální), nebo žijící v blízkosti člověka a jeho obydlení (synantropní). Zdivočelé kočky mohou být kočky, které byly původně v péči člověka, ale také kočky, které se již narodily mimo péči člověka (například kořata opuštěné kočky).

Za nezodpovědné je třeba považovat, že zdivočelým jedincům nebo případně skupinám koček některé osoby poskytují krmení (často v nevyhovující kvalitě), ale nezabezpečují ostatní nutnou chovatelskou péči. V místě jejich výskytu se po určité době skupiny koček množí, skupiny se zvětšují a zvířata v nich trpívají podvýživou, mohou šířit nakažlivé choroby, zejména v období říje se mohou vyskytovat další negativní jevy vedoucí k utrpení.

V souvislosti s krmením toulavých, opuštěných a zdivočelých koček na veřejném prostranství upozorňujeme na přešůpek znečištění veřejného prostranství podle zákona č. 251/2016 Sb., o některých přešůpcích.

„Přešůpku podle § 5 odst. 1 písm. f) a § 5 odst. 2 písm. b) se fyzická, právnícká nebo podnikající fyzická osoba dopustí tím, že znečistí veřejné prostranství, veřejně přístupný objekt nebo veřejně prospěšné zařízení anebo zanedbá povinnost úklidu veřejného prostranství. Za znečišťování můžeme považovat činnost, v jejímž důsledku se na veřejné prostranství, veřejně přístupný objekt nebo veřejně prospěšné zařízení dostávají pevné nebo kapalné látky nebo jiné věci, které jsou v rozporu s účelem jejich užívání.“

(VETEŠNÍK, Pavel. § 5 [Přešůpky proti veřejnému pořádku]. In: JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. Zákon o odpovědnosti za přešůpky a řízení o nich. Zákon o některých přešůpcích. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 941, marg. č. 35.)

10. Působnost zákona na ochranu zvířat a působnost občanského zákoníku ve vztahu k toulavým a opuštěným zvířatům a zvířatům bez pána

Zákon na ochranu zvířat

- definuje toulavé a opuštěné zvíře, upravuje například zákaz opustit zvíře a postih za opuštění zvířete,
- upravuje například regulaci populace zvířat,
- neupravuje právní aspekty nálezu zvířete nebo opuštění zvířete z hlediska vlastnického práva.

Občanský zákoník upravuje

- kdy se toulavé (uniklé, nalezené) zvíře může stát vlastnictvím nového chovatele,
- kdo a kdy se může stát vlastníkem opuštěného zvířete (zvířete bez pána), pokud k opuštění i přes zákaz dojde.

Ministerstvo zemědělství je gestorem zákona na ochranu zvířat. Ministerstvo zemědělství není gestorem občanského zákoníku. S dotazy, které se týkají občanského zákoníku, je nutné se obracet na Ministerstvo spravedlnosti.

11. Závěr

Toto vyjádření Ministerstva zemědělství není právně závazné a Ministerstvo zemědělství jej vydalo s vědomím, že výklad právních předpisů je v České republice oprávněn provádět pouze soud. Vyjadřuje však odborný názor Ministerstva zemědělství na tuto problematiku, a to podle právního stavu ke dni jeho zpracování.

Ing. Pavel Hakl
ředitel odboru